

Naročnina mesečno
25 Din, za ino-
zemstvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
1030. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENECEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inserte;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Odmev fašistične justice po kulturnem svetu

Poročilo očividcev »Slovenca« o eksekuciji v Bazovici

Izvedeli smo od oseb, ki so v soboto zju-
traj 6. t. m. imele priliko neopazeno prisostvo-
vati izvršitvi štirih smrtnih obsodb v Bazovici,
naslednje podrobnosti:

Ob pol 8 zvečer se je sodni dvor odstranil
iz sodne dvorane na posvetovanja. Poučeni
ljudje trdijo, da se niso prav nič posvetovali,
ampak čitali časopise in kadili cigarete. Zdelo
se je, da čakajo instrukcij iz Rima. Ob pol 11
zvečer so skoro vsi miličniki zapustili stražo
pri justični palači in na njihovo mesto so sto-
pili orožniki, karabinjerji. Miličniki so se podali
v svojo vojašnico k večerji v nadi, da gredo
počitav. Toda prišlo je povelje in morali so se
podati čez Katinaro in Razklani hrib v Bazo-
vico. Drugi oddelek miličnikov je prišel z Op-
čin. Ker so se miličniki, ki so šli čez Katinaro,
na poti izgubili, so morali miličniki z Opčin ča-
kati pol ure in z njimi tudi štirje obsojenci.

Ne nekem travniku dalje od Bazovice na
levi strani Reške ceste, kjer zavije pot na vo-
jaško strelišče, so se miličniki postavili v če-
tverokotnik, od katerega je bila ena stran od-
prta proti nekemu zidu, kamor so postavili ob-
sojene štiri žrtve. Na pripravljene stolice so
posedli obsojence, zvezane v verigah, vsakega
posebej, vsi štirje skupaj pa z obrazom proti
zidu. Prvi se je vsedel Bidovec. Hoteli so mu
zavezati oči, toda on je to odločno odklonil
in za njim se ostali trije obsojenci. Poveljnik
miličnikov je najprej pozval, da se prostovoljno
javijo tisti, ki so pripravljeni streljati. Javilo se
jih je prostovoljno 28 iz Kalabrije in Sicilije ter
8 Tržačanov odnosno miličnikov iz Julijske
Krajine. Ostale je moral poveljnik sam izbrati.
Ko je poklical ime nekega miličnika, ki bi imel
na ta način streljati, je dotični padel v nezavest
in je moral poveljnik izbrati drugega.

Na vsakega štirih obsojencev je streljalo
po 14 miličnikov in sicer jih je 7 klečalo, dru-
gih 7 pa stalo. Salva, izstreljena na tiho pove-
lje poveljnika Diamantija, ni dobro zadela. Po
streljih sta namreč na stolici še ostala Valentič
in Marušič. Poveljnik se je približal še globoko
zdihujočemu Marušiču in ga še sam s svojim
revolverjem trikrat ustrelil v glavo, tako da je
imel vsvo glavo razbito.

Ko je bila oddana salva, je devet milični-

kov omedlelo ter ravno tako en milični častnik.
Neki miličnik Pineherle je od strahu dobil nervni
choc.

Vsi obsojenci, posebno pa Bidovec so,
preden so bili ustreljeni, zaklicali »Živela Ju-
goslavija« in v laškem jeziku vzklikali proti fa-
šističnemu režimu. Sploh so se vsi obsojenci
obnašali zelo junaško. Orožniški polkovnik
D' Alessandro se je v navzočnosti različnih
orožniških poveljnikov in drugih uradnih oseb
izrazil, da občuduje to hrabrost in da ni še
videl nikogar, ki bi šel tako junaško v smrt.

Pri izvršbi smrtne obsodbe je bilo navzo-
čih poleg miličnikov še kakih 200 drugih ljudi,
med njimi prefekt Porro, fašistični tajnik dr.
Perusino in drugi uradni ljudje.

Očividci pripovedujejo, da so se vsi na-
vzočni pri izvršbi smrtne obsodbe vračali do-
mov blede kakor smrt in da večina od njih ni
mogla ničesar zavzeti več kakor 24 ur. Milični-
ki so domov gredo skozi vas vzklikali, da bi si
dali sami korajžo: »A chi Orjuna, a chi schiavie«
in odgovor se je glasil: »a porco«.

Razni znanci so spremljali obsojence v več
avtomobilih na kraj morišča, ker so hoteli ve-
deti, kaj se bo z njimi zgodilo. Na morišče pa
ni mogel nihče; vse česte so bile strogo zastrže-
ne, celo vrh hriba Kokuša, ki stoji nad stre-
liščem, je bil ves na gosto zastražen.

V petek popoldne so izkopali na mestnem
pokopališču pri Sv. Ani v XVII. vrsti pet gro-
bov, ki so bili določeni za pet obtožencev. Ne
ve se pa, če so bili tudi tam pokopani. Govori
se, da petega obtoženca (Spangerja) zato niso
obsodili na smrt, ker da ga bodo baje potre-
bovali na procesu, ki se bo vršil v Rimu proti
ostalim Slovincem.

Ubogemu Bidovčevemu očetu je baje odvetnik
dr. Zennaro jamčil z 99%, da njegov sin ne bo
obsojen na smrt in da bo dobil ječe od 25—30
let. Plačal mu je za braniteljstvo 30.000 Lir.
Ravno toliko je plačal Milošev oče. Kakšna pa
je bila obramba, to smo brali v listih... Ne-
kateri branitelji so sami v svojih govorih izja-
vili, da obtoženci, za katere je drž. pravdnik
predlagal smrtno kazen, ne morejo uiti smrtni
kazni.

Na dan izvršbe so vsi prebivalci Bazovice

in bližnjih vasi jokali in žalovali.

Bili so dnevi groze in nepopisnega gorja,
ki se ne pozabi nikdar. Se danes je ves Krás
pod utisom groze, povsod še mrgoli orožnikov
in agentov.

Eksekucijska četa odli- kovana

»Foglio d'Ordini«, službeni list vladajoče fa-
šistične stranke, ki ga navadno rediguje sam pred-
sednik vlade Mussolini in ki izhaja samo ob izred-
no važnih prilikah, objavlja istočasno, ko piše, da
je »še pripravljen svinec za druge hrbe, ki ga že
nekaj časa zaslužijo in ga bodo imele«, odlikova-
nje 58. bataljona tržaške milice s sledečimi bese-
dami:

»58. bataljon tržaške milice je tretji bataljon
fašistične milice, katerega je doletela čast, da da
eksekucijsko četo proti sovražnikom režima. Prvi
bataljon je bil pistojski (ki je ustrelil nekega Ita-
lijana antifašista, obsojenega na smrt od izred-
nega tribunala), drugi je bil puljski (ki je ustrelil
Gortana). V vseh treh slučajih je bilo obnašanje
črnih sracov vzorno. (Glej poročilo očividca ekse-
kucije! — Opomba uredništva.) Razume se, da se
sovražniki vseh plemen, vseh barv in vseh na-
zorov zaganjajo v svojem divjem srdu v narodno
milico. Tem bolj pa jo obdajajo s svojimi simpa-
tijami in občudovanjem vsi fašisti.«

Pripominjamo še, da »Foglio d'Ordini« svoje
vrstice o svincu, ki da ga ima še pripravljenega
za sovražnike režima, zaključuje z besedami: »Bal-
kanija je na drugi strani Snežnika.«

Službeni list nadalje naznanja: »Predsednik
vlade je podelil
bronasto medaljo v spomin črni sraci Moise
Romano;
bronasto medaljo miličniku Caminada;
srebrno medaljo miličniku Dusu.

Te medalje se bodo podelile 1. februarja v
VIII. letu fašistične revolucije, ki je obenem ob-
lečnica ustanovitve narodne milice. Objavljamo pa
odlikovanje črne srace Dusa še sedaj. On je ugo-
nobil poveljnika četašev. Ta čin ima značaj sim-
bola in dobrih auspicij.«

Te besede službenega lista, ki se smatra kot
dnevno povelje samega predsednika vlade, fašis-
tični listi komentirajo in pravijo, da bo enkrat
»zapečaten tudi usoda tistih, ki zamlajajo zarote
proti Italiji, pa jih izredni tribunal ni mogel za-
deti, ako bi dan obračuna imel priti.«

Ogorčenje nad Čehi

»Giornale d'Italia« je jako indigniran radi pi-
sanja češkoslovaških listov ob priliki tržaške smr-
tni obsodbe, zlasti zaradi besed, ki jih je napisal
nek praški list, da je namreč »tržaška obsodba
karakteristična za podlost, ki jih zagreši vsak re-
žim takrat, kadar stoji pred koncem«. Nadalje za-
merijo najbolj listom v Bratislavi, ker so pisali, da
»viti Avstrija ni bila tako barbarska, pa je dož-
vela žalosten konec, kakor ga bo najbrže tudi
Italija«.

Edina tolažba sredi vala ogromnega ogorče-
nja, ki ga je zbudil konec tržaškega procesa v vsej
mednarodni javnosti, je za Italijanski tisk pariski
»Journal«, ki pravi, da se je zgodila v Trstu pra-
vica. Treba pa je vedeti, da je »Journal« navaden
bolgarski reakcionaren list, ki dobi podporo od
rimske vlade. Je tudi edini na svetu, ki zagovarja
v tem slučaju Italijanski režim, pa je hvala Bogu
popolnoma brezpomemben.

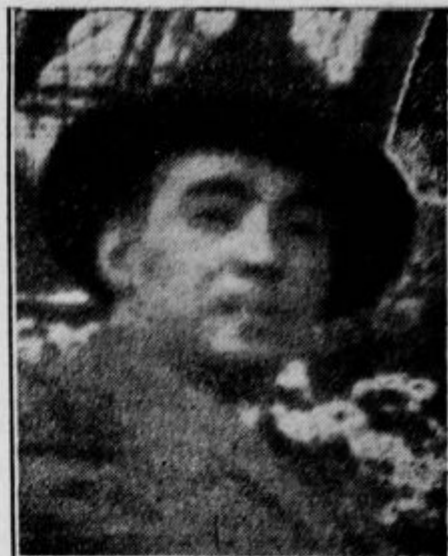
Južne Tirole z nami

Dunaj, 10. sept. AA. »Mittagszeitung« piše
danes o justifikaciji štirih Slovincem in pravi, da
je to silno odtušilo v Južnem Tirolu, kjer pri-
čakujejo, da se vsak čas kaj takega zgodi. Južni
Tirolci, ki žive na Dunaju, povdarjajo, da je stre-
ljanje v Trstu pokazalo, da so vse narodne manj-
šine v Italiji izročne fašističnemu nasilju. Vodi-
telj južnih Tirolcev in predsednik društva »An-
dree Hole«, je nedavno objavil poziv svojim ro-
jakom, naj se ne bojé nasilja, ki jih trpe njihovi
rojaki od fašističnega režima. Čeprav je bil skle-
njen pakt med Avstrijo in Italijo, je vendar ži-
ljenje v južnih Tirolcih nezmožno. Obenem navaja
ta poziv, da bo meseca oktobra velika manifesta-
cija za narodni značaj južnega Tirola.

Protest Lige za zaščito človeških pravic

Pariz, 10. sept. »Volonté« objavlja apel fran-
coske lige za zaščito človeških pravic. Ta apel se
bavi s fašistično razsodbo v Trstu. Apel pravi,
da je to sodišče imelo, še preden je bila izrečena
obsodba, ukaz, da mora biti ta sodba najstrožja
in takoj izvršena, da ne more priti do pomiloso-
be. Apel tudi poudarja dejstvo, da je italijanska
vlada ukinila Slovanom šole in ostale kulturne
ustanove in da je brez razloga posretila 600 svo-
jih slovaških državljancev v Trstu, Gorici in Istri,
a vse preganjanje, ki ga vrši fašistična milica proti
svojim slovaškim državljanom, ima to svrhu,
da razpali strasti državljanov Jugoslavije, da bi
se le ti čutili primorane, da z orožjem interve-
tirajo.

Liga poziva javno mišljenje vsega sveta, da
protestira proti dozdnevni pravici, ki je v resnici
samo zločin in kršitev pravic narodnih manjšin,
njihovih jezikov in običajev.
Če pomislimo, da ta liga za zaščito člove-
ških pravic v Franciji predstavlja organizacijo

† Franc Valentič.

francoske inteligence in da šteje več ko 100.000
članov, si moremo misliti, kakšen vtis je napravil
ta apel na javno mišljenje. Razen tega je treba
vedeti, da ta liga dela na zblizanje med Francijo
in Nemčijo in da je njen apel moral živo odjek-
niti v Franciji.

Dunajski listi

Dunaj, 10. sept. as Včerajšnja vest levičar-
skega »Abend«, da je italijanski poslanik na
Dunaju Auriti protestiral v zupanjem ministr-
stvu proti načinu pisanja dunajskih listov o trža-
škem procesu in usmrtitvi 4 slovenskih mučeni-
kov, ni ugajala desničarskim listom, češ, da je
vest »čisto izmišljena«. Tako piše »Reichspost«,
(ki se ob priliki tržaške eksekucije zelo stras-
motno obnaša — Opomba uredn.) da je slo levičar-
čarjem samo zato, da uganjajo protifašistično
propagando. Italijanskemu poslaniku da ni pri-
šlo niti na um, da bi interveniral radi zmerjanja
levičarskega lista »Abend«. Šlo je pri tem samo
v zmanjšani meri za ponovitev slučajja Sacra in
Vanzettija. »Wiener neuzeit Nachrichten« piše-
jo, da pomeni »Abendov« vest »hupkanje in
zastripeljevanje vodnjakov« ter se pritožuje, da
država šteti take produkte tiska, ki mu naprav-
ljajo zunanje politične nepravice.

»Arbeiter Zeitung« pa piše ob tej priliki o
razsodbi: »O krvelovnem gostovanju fašističnega
sodišča v Trstu, bi se lahko reklo mnogokaj, če
bi se ta proces smatral s kazenskopravnega sta-
lišča. Tedaj bi bilo potrebno poudariti galopni
korak razprave, ki je v 2 dneh absolvirala ves
dokazni material za 18 obtožencev. Potrebno bi
bilo dalje omeniti, da se je poveljnik armadnega
kora v Trstu branil odposlati prošnjo za pomilo-
ščenje, kakor tudi, da so bili obsojenci ustrelje-
ni v hrbet, češar italijanski izjemni zakon ne
pozna, italijanski vojaški kazenski zakon pa sa-
mo za veleizdajalce, za kar v tem procesu ni šlo.
Mi pa v tem procesu ne vidimo ničesar, kar bi
imelo opraviti s pravosodjem. Ta razsodba mora-
lično in juridično ne stoji višje, kakor katena
koli kazenska ekspedicijska fašistov. Komentarji,
ki so bili listom predpisani iz Rima, naglašajo
soglasno, da je »Italija s to razsodbo čuvala
evropsko kulturo proti barbarizmu«. Prav dobre
je, da se nam je to reklo, ker bi sicer na te
misel ne prišel nihče na svetu. Nasprotno, ves
svet je imel vtis, da je fašistična Italija sprejela
vase ves barbarizem, kar ga je še strašilo po
Evropi, in ga spravila v sistem, ki se imenuje
fašizem.

Nasproti vsem demantirjem vztraja »Abend«
danes na tem, da je njegova vest o intervenciji
italijanskega poslanika resnična.

»Piccolo« si daje zopet opravo- ka s »Slovincem«

»Piccolo« je zelo razburjen zaradi članka, v
katerem je »Slovenec« po izvršeni eksekuciji šti-
rih slovenskih mučencev v Bazovici obtoževal fa-
šistično justico in oddal čast ter večen spomin
žrtvam. Tržaški list daje duška svoji, v resnici ne-
popisni jezi, ker je »Slovenec« dejal, da je kri
štirih žrtv izrednega tribunala še enkrat izpri-
čala, da je Julijska krajina slovaška. Pravi, da
»Slovenec« s tem sam opravičuje polno pravico
Italije, da je neizprosna napram onim, ki mislijo,
da Julijska pokrajina ni italijanska. »Slovenec« da
s takimi besedami oborožuje sam roke neizobra-
ženih zločincev. Če bi bil »Slovenec« — tako na-
dajuje »Piccolo« — v pravem času rekel bra-
tom v Julijski krajini, da je meja Julijskih Alp ne-
izpremenljiva, bi mogoče ne bilo prišlo do sed-
anjih dogodkov.

»Piccolo« polemizira nadalje z našim listom
zaradi izrednega sodišča, rekoč, da je izredni tri-
bunal vojaško sodišče in ne sodišče poklicnih so-
dnikov, ki primenjuje paragrafe vojnega kazenskega
zakonika zoper veleizdajalce. Dokazuje »Slovenec«
pa, da »ta tribunal ne glede na to, ali je civilnega
ali vojaškega značaja, ni sodil po pravici niti s po-
trebno objektivnostjo, ter se je opiral izključno na
izsiljena priznanja,« preide »Piccolo« s popolnim
molkom.

Tržaški list končno pravi, da mora biti vsak
Italijan posebno ogorčen zaradi »Slovenčevega«
stavka, da je vse jugoslovansko prebivalstvo juž-
ske krajine od daleč morše prisostvovalo eksekuciji
v nemi žalosti in da je veličasten mir vladal nad
pokrajino, ki jo je posvetila kri brcov, padlih na
boljšo bodočnost slovaškega naroda v Italiji.

Smešni sodniki

— Tržaški proces je za nami. Najzalogostnejši
je za naš narod, najzalogostnejši za italijanski na-
rod. Slovenci in Hrvači kot narodna manjšina v
Italiji so sojeni dan za dnem od izrednega so-
dišča, ki sodi navadno le ob času najhujše vojne
vibre. Tu zopet tiči prepričanje italijanske oblasti,
da smatrajo kraje, ki so se jih po krivici prisvojili
na kraju svetovne vojne, kot nekatere vojne kra-
jine, kjer se vedno mora posloovati očeki sod. Dr-

Slovaki postavijo spomenik slovenskim žrtvam

Praga, 10. septembra. as. Italijanski poslanik
v Pragi Pedrazzi je danes zopet obiskal namestni-
ka zun. ministra dr. Krofto in se znova pritožil
proti načinu pisanja čeških listov proti Italiji. Mi-
nister Krofta je v imenu odsotnega zun. ministra
dr. Beneša izrekel obžalovanje radi ostrega pi-
sanja nekaterih čeških listov proti Italiji.

»Slovak« objavlja vest, da so nekateri Slova-
ki v Bratislavi sklenili, zgraditi spomenik štirim
padlim žrtvam v Trstu. Prispevke za ta spomenik
so pripravljani sprejeti vsi listi v Bratislavi brez
ozira na politično stališče strank.

V čeških in slovaških listih pa se z nezmanj-
šano ostroostjo nadaljuje kampanja proti tržaški
razsodbi in proti fašističnemu režimu, katerega
označujejo za povzročitelja takega barbarstva. »Na-
rodni listi« priporočajo Italijanskemu poslaniku,

Italijanski tisk je posebno ogorčen na angleške liste

Silno je razburil italijansko časopisje članek
glasila angleške liberalne stranke, »Manchester
Guardian«, ki je v ostrih besedah obsodil justifi-
kacijo 4 Slovincem v Bazovici. »Tribuna« očita
uglednemu angleškemu listu, da se je »solidari-
ziral z roparji, požigalci in morilci«.

Najhujše je zadelo fašistično Italijo sumnič-
enje angleškega lista, ki je dejal, da je naglica iz-
rednega sodišča v Trstu imela brččas še druge
vzroke, nego je bil nameravani vtis na inoemstvo.
V tem vidu fašizem namigavanje angleškega glasila
kakor da bi v Italiji ne bilo nekaj v redu, ali pa
da se je hotelo s to naglico nekoga provocirati.
»Tribuna« trdi s znanimi frazami, ki si jih je pri-
sojilo po naredbi najvišjih instanc vse fašistično
časopisje, da naglica tržaškega procesa ni niti naj-
manj škodovala objektivnosti, čeprav so obsojenci
tak vse sami priznali. Znano pa je, da je izredno
sodišče vojaško sodišče, ki po svoji naravi povsod
na svetu ne ljubi nepotrebnega zavlačevanja. (Iz-
redni tribunal ni v pravem pomenu besede vojaško
sodišče, ampak je sestavljen iz samih fašistov, ki
služijo v milici, katere je sicer nekako pol leta
sem v sestavi Italijanske armade, dejansko pa je
čisto strankarska institucija, oziroma njena oboro-
žena moč.)

»Tribuna« potem citira sledeči odstavek gla-
sila Lloyda Georgea: »Obsojenci pripadajo tisti ka-
tegoriji teroristov, kateri so vedno uživali simpa-
tijo liberalnega javnega mnenja, in kojih somiš-
ljeniki so položili temelj svobodi in neodvisnosti
Italiji. Peticije in protesti so se poslali v Ženevo
drug za drugim v upanju, da bo Društvo narodov
rešilo življenje obsojencev; toda to upanje je bilo
zaman. Naglica obsodbe in usmrtitve je zausnisa v
obraz tistim, ki ljubijo stvar svobode.« Na to ne ve

naj bi najprej protestiral proti načinu pisanja ita-
lijanskih listov. Priznati se pa mora, da komen-
tariji italijanskih listov niso brez humorja. Tako
piše fašistični list, da je bila v svetovni vojni edi-
no italijanska vojska nekaj vredna. List pa samo
tega ni pristavil, kaj je bilo vredno.

Praga, 10. septembra. as. Posebno ostro piše
slovaški list »Narodni dennik«: »To so bili oni
fašistični junaki, ki so ob Soči in pri Kobariču ju-
naško bežali, in ki bi brez francoske pomoči in
pomoči češkoslovaških legij bili izgubljeni. Zma-
gali so šele tedaj, ko je avstrijska vojska odlo-
žila orožje. Med vojno so slikali Italijane kot abru-
ške roparje, ki morijo svoje žrtve zahrbitno z bo-
dalom. Ta značaj so ohranili tudi sedaj, ko so
4 mlade Slovence ustrelili za hrbitom.« List za-
ključuje: »Uboga Italija, ubogi italijanski narod,
nad katerim vlada barbar.«

»Tribuna« odgovoriti nič drugega, kakor da sra-
moti obtožence, katerih da ni mogoče vzporediti s
plemenitimi italijanskimi revolucionarji...
Potem »Tribuna« zopet navaja sledeče besede
angleškega lista: »Zločin, zaradi katerega so ti
mladeniči umrli, je točno isti, radi katerega Ober-
dank uživa slavo. Za obsojence fašizem ni samo
pomislil izgube večine svoboščin, ki so vsakemu
človeku drage, ampak tudi sistematično raznar-
dovanje in tlačenje sonarodnjakov, zoper katero
žalibog ni drugega orodja, kakor ono, ki so se ga
v enakem položaju posluževali Italijani, namreč:
veleizdaja. Oni so ravnali napram fašizmu tako,
kakor je svoj čas ravnala Italija proti Avstriji. In
fašizem se je obnašal napram obsojencem, kakor
se je Avstrija ravnala svojčas napram Italijanom.
Za tistega, ki pozna zgodovino, je jasno, da imamo
v eksekuciji v Bazovici pred seboj uprav klasičen
primer takšne justice, ki ima svoje neizogibne po-
sledice.«

»Tribuna«, ki je en odstavek prej podčrtala,
da je »Manchester Guardian« edini angleški list, ki
se postavlja na stran obsojencev, se zdaj naenkrat
spomin, da pišejo enako tudi »Central News«, ki
označujejo kot nekaj nezastisljivega, da se je ekse-
kucija izvršila komaj 8 ur po izrečni obsodbi. To
opravičuje Italijanski list s tem, da se po zakonu
ima izvršiti smrtna obsodba v razdobju 24 ur in
da ima vojaški poveljnik kraja pravico, da prošnjo
za pomilostitev da naprej ali ne.

Vračajoč se k »Manchester Guardianu« ne ve
drugega odgovora, kakor da so obsojenci v primeru
z mučenikom Viljemom Oberdankom tako prilika-
vi, da ni vredno angleškega lista sploh zavračati.

Istotako se zgraža nad pisanjem glavnega gla-
sila angleške liberalne stranke »Giornale d'Italia«.

žalni tožitelj je podtaknil v tem procesu obtoženim in obsojenim Slovincem in Hrvatom smešno trditev, da so hoteli ti ljudje celo ubiti dr. Ante Paveliča, ki je po mnenju državnega tožitelja »najboljši zastopnik našega naroda«. Sam je rekel doslovno: »To so, gospodje, tisti ljudje, ki jih je treba danes soditi. 20 jih je, 30, 40, morda največ 100. Prisvojili so si pravico, da govorijo v imenu naroda, kakor pravijo, prijateljskega. Hoteli so ubiti enega izmed najboljših zastopnikov tega naroda, dr. Ante Paveliča.«

Državni tožitelj jim je hotel s tem naprtili, da so delali tudi proti dr. Paveliču, za katerega obtoženci niti vedeli niso, niti niso o njem nič šli. O Paveliču kot zastopniku pa ve naš narod bolje, kakor vsak državni tožilec fašistične justice.

Nadaljnje aretacije

Italijanski listi poročajo, da so oblasti pri ubitju Jožefu Kukcu našli papirje, na podlagi katerih so sledile številne aretacije, zlasti v poslojnskem okraju. Pravijo, da so ti ljudje Kukca v vseh njegovih akcijah podpirali, bili z njim v zvezi in ga brezpogojno poslušali. Cel kup beležk, pisem in izkaznic so služile oblastem, da so baje prišle na sled obširni slovenski teroristični organizaciji, ki je operirala na Krasu.

Isti listi trdijo, da je bil Kukec v tesnih zvezah z Bidovcem in Valenčičem in zdi se, da je Valenčič Kukca prevažal večkrat na svojem avtomobilu. V Postojni so aretirali nekega Slovence, znanega po svojem protitalijanskem mišljenju, ki je tudi na svojem avtomobilu vozil Kukca do meje istega dne, ko je bil Moise ubit. Tako italijanski tisk.

Italijanski listi pišejo tudi o dogodku nekaj dni po Kukcovem koncu, ko sta dva italijanska finančnika blizu Kote 452 naletela na nekega neznanca z revolverjem v roki, ki jim je pa z držnim skokom preko skale ušel.

Italijanske oblasti so tudi v Trstu in tržaški okolici zaprele več oseb, o katerih sumijo, da so v zvezi z nameravanim atentatom na Mussolinija, o katerem se je govorilo med procesom.

Italijanski listi tudi poročajo, da se bo proces proti ostalim 69 Slovincem, od katerih nekateri bivajo v inozemstvu, vršil, kakor se izve iz merodajnega mesta, še tekom meseca septembra.

Pot kraljice Marije skozi Ljubljano

Ljubljana, 10. sept. p. Danes dopoldne je potovala skozi Ljubljano Nj. Vel. kraljica Marija. Na glavnem kolodvoru so jo pozdravili podban dr. Pirkmayer, policijski upravnik Guštin, zastopnik mestnega poveljnika in drugi. Iz vlaka je v Ljubljani stopila straža kraljeve garde. Z zastopniki oblasti se je razgovarjal podpolkovnik Pogačnik. Kraljica se pri oku ni prikazala.

Audijenca pri kralju

Belgrad, 10. septembra. m. Popoldne od Nj. Vel. kralja sta bila sprejeta v avdienco znana narodna istrska voditelja prof. Vekoslav Spinčić in dr. Trinajstić.

Imenovanja

70. Belgrad, 10. sept. m. Za višjega banskega svetnika banske uprave dravske banovine v 4. I. je imenovan T. Ramuš Franjo; za višjega veterinarskega svetnika v 4. I. je imenovan Z. Viktor. Za veterinarskega inspektorja pri kraljevem poslanstvu na Dunaju je imenovan v 4. a. I. dr. Rajar Janko.

»Službene Novine« prinašajo v današnji številki I. zakon o protokolu o pristopanju USA k protokolu podpisovanja statuta stalnega mednarodnega sodišča, ki je bil podpisan v Ženevi 14. septembra 1929, II. zakon o protokolu s prilogo o reviziji statuta stalnega mednarodnega sodišča, III. zakon o carinskih olajšavah za hotelsko industrijo ter IV. uredbo o vojnih obrtnih silah.

Uradniški zakon

Belgrad, 10. sept. z. Strojovna komisija, ki izdeluje zakon o uradnikih, je končala svoje delo. Zakon se bo predložil ministrskemu svetu. Zakon se v mnogih stvareh razlikuje od dosedanjega. Z njim se bodo ukinile stopnje in skupine. Uradnikom se bodo prožili mnogi beneficiji pri napredovanju.

Carinske olajšave za hotelsko industrijo

Belgrad, 10. sept. p. Nj. V. kralj je podpisal zakon o carinskih olajšavah za hotelsko industrijo. Predmeti, ki so namenjeni za hotele, zdravilišča, letovišča, penzione in okrevališča humanih in profesionalnih združenj, so prosta carin, ako se ne izdelujejo v zadostni množini v naši državi, ako jih uvažajo osebe in podjetja, ki so za to po zakonu pooblaščen. Zakon podrobno našteva predmete, ki se oproščajo carine. Olajšave se morejo poslužiti po dovoljenju finančnega ministra in po sporazumu trgovinskega ministra podjetja v mestih, ki so po predpisih priznana kot kopališča in letovišča. Zakon nato podrobno navaja mesta po številnih prebivalstvih, za katera veljajo olajšave. Predmeti se uvažajo brez carine. Za kršitelje zakonskih predpisov so predpisane stroge kazni. Zakon je stopil veljavo 1. avgusta 1930 in je veljaven do 31. decembra 1936.

Glavni prosvetni svet

Belgrad, 10. septembra. m. Dne 20. septembra se bo sestel glavni prosvetni svet, ki bo obravnaval klene in program 8 razredne ljudske šole. Kakor je Vaš dopisnik izvedel, bo zasedanje trajalo delj časa.

Konferenca delegatov gospodarskih zbornic

Belgrad, 10. sept. m. Te dni se vrši v Belgradu pripravljajalna konferenca delegatov vseh gospodarskih zbornic Jugoslavije. Na njej se bo pripravilo gradivo za resolucije, ki se bodo predložile kongresu gospodarskih zbornic. Zlasti se bodo obravnavala vprašanja skupnega davka na poslovni promet, ki mu vsi gospodarski krogi naše države posvečajo veliko pozornost.

Dunajska vremenska napoved: Nobene bistvene spremembe dosedanjega vremena ne bo.

Voditelji poljske opozicije aretirani

18 članov razpuščenega parlamenta v zaporih

Varsava, 10. septembra. as. Poljske stranke stopajo v volitve z listo pristašev Pilsudskega, kateri stoji nasproti 5 do 6 opozicijskih list, kar pomeni precej močno koncentracijo, proti cepljenju list. Pilsudski sam ni odklonil samo vodilnih kandidatur v listah, temveč sploh vsako kandidatur. Vendar pa njegovo zaničevanje parlamenta ni šlo tako daleč, da bi pozval tudi svoje pristaše, naj izostanejo pri volitvah. Izmed strank opozicije so sklenili večeraj socialisti, tri kmetske stranke in opozicija narodne delavske stranke, da bodo stopili na volitve z enotno listo. Na to skupno bojno fronto je odgovoril Pilsudski še s tisti, da je dal zapreti 9 najpopularnjših politikov in voditeljev opozicije, ki so izgubili poslaniško imuniteto radi razpusta parlamenta, med njimi posebno voditelja socialistov dr. Hermana Liebermanna, katerega Pilsudski posebno sovraži radi njegovih obtožb v sejni in pred državnim sodiščem, bivšega prosvetnega ministra prof. Barlickega, voditelja socialistov in bojovnika za nemškopoljski sporazum, dr. Adama Pragierja, bivšega notranjega ministra in voditelja veleposelnikov, Kiernika, dalje več voditeljev demokratične stranke malih kmetov in narodno-delavske stranke, ter bivšega vojvode in desno-opozicijskega politika Aleksandra Dombiskiega. Pravni razlog za te aretacije je do sedaj neznan.

Proti nekaterim izmed njih je tekla sodna preiskava radi udeležbe pri krakovskih demonstracijah proti vladi. Politika namen te odredbe pa je brez dvoma v tem, da hoče Pilsudski zajeziti volilni boj proti sebi. Notranje politična napetost bo sedaj kmalu prišla do viška, posebno ker se za

prihodnjo nedeljo pripravljajo skupni shodi opozicijskih strank v 22 mestih.

Varsava, 10. septembra. as. Obenem z aretacijo 9 voditeljev opozicije v Varsavi so bili tudi prijeti razni voditelji opozicije po deželi, tako n. pr. bivši ministrski predsednik in znani voditelj veleposelnikov Vitoš. Vse aretacije je izvršilo orožništvo na podlagi naredb notranjega ministra, češ da se pripravljajo, odnosno hoče dokončati zločin protivarnosti države. Aretirance so v pripravljene avtomobile odpeljali v neko trdnjavo. Prosti so ostali do sedaj samo člani predsedništva v sejni, ker ostanejo po ustavi na svojih mestih tudi v času volitev. Vendar pa se sejskemu maršalu Dačinskemu, ki je večeraj hotel odpotovati na kratkodolgi odhodi v Karlove Vary, ni izdal inozemski potni list. Ker pa je bilo obenem aretiranih v zadnjih dneh tudi mnogo voditeljev Ukrajincev, Belorusov in komunistov, smatra opozicija, da hoče Pilsudski na ta način izključiti iz političnega delovanja vse voditelje opozicije vsaj za volilno dobo. Demokratične stranke pa so s tem računale že dalj časa in upajo, da so svoje organizacije zadostno pripravile na to. V vladnih krogih opozarja na to, da oni državljani, ki so obtoženi protidržavnih manifestacij, po veljavnem pravu ne morejo kandidirati v parlament.

Varsava, 10. septembra. as. Obenem z Barlickim, Liebermannom, Vitošem itd. je bilo po vseh vladnih listov aretiranih tudi več vodilnih članov ukrajinske narodne frakcije dosedanjega sejma, razen tega pa tudi neki poslanec iz vrst pristašev Pilsudskega, ki je zakrivil velike povere. Skupno je v zaporih 18 članov razpuščenega

parlament. Odvetniška zbornica v Varsavi je protestirala proti aretaciji dr. Liebermanna, ki spada med njene najuglednejše člane. Zbornica izjavlja, da je ta aretacija protizakonita, ker je dosedajni poslanec kot javni obtožitelj pred državnim sodiščem med tekočo razpravo po poljskih zakonih nedotakljiv tudi v času volitev. Kam so spravili aretirance, ni znano. Demokratične opozicijske stranke, ki so se večeraj združile za skupno volilno listo, so izdale danes skupni oklic, v katerem izjavljajo, da ne bo njihove borbenosti zlomila nobena volilna prevara in nobena nasilna odredba. Opozicija očita vladi, da je z notranjo oslavitvijo države spravila v nevarnost tudi njeno zunanjo neodvisnost. Nalje ugotavlja, da je bila za reformo ustave v demokratičnem okviru v sejni vedno zadostna večina ter izjavljajo, da je sedanja volilna parola bloka Pilsudskega samo maneuver za odvratno pozornost ljudstva od strašne bede, ki je nastala na Poljskem radi diktature. Pozitivni program opozicije proklamira obnovo parlamentarne demokracije, ojačeno agrarno reformo, izpolnitev socialne politike, znižanje nepotrebnih državnih izdatkov in miroljubno zunanjo politiko v varstvo državnih interesov.

Varsava, 10. septembra. as. Pred notranjim ministrom v Varsavi je prišlo večer od demonstracij delavske mladine in študentov radi aretacije opozicijskih voditeljev. Tudi v Krakovu in drugih krajih zapadne Galicije je prišlo do sličnih spontanih manifestacij, katere pa je policija povsod hitro zatrla. Pri tem je bilo aretiranih več delavcev. V poznih večernih urah so hodile po ulicah glavnega mesta močne policijske straže.

XI. zasedanje Društva narodov

Zeneva, 10. septembra. AA. Danes dopoldne je bila otvorjena enajsta skupščina Društva narodov.

Titulescu predsednik zasedanja

Zeneva, 10. septembra. AA. Enajsto skupščino Društva narodov je otvoril delegat Zumea. V svojem govoru je nanašal sliko o lani izvršenem delu. Uspehi so bili veliki, čeprav so nastale razne zapreke. Povsod raste vera v idejo Društva narodov. Najvažnejše naloge se tičejo miru in gospodarskega vprašanja, nadalje izpolnitve pakta ter obsežne gospodarske akcije vseh članov Društva narodov. Semkaj spada tudi plemeniti zamisel Brianda. Bolivija veruje v Društvo narodov, ki je izrazita ustanova za mir.

Zeneva, 10. septembra. AA. Po otvoritvenem govoru, ki ga je imel Zumea je bil za predsednika enajste skupščine Društva narodov izvoljen romunski delegat Titulescu.

Pariz, 10. septembra. AA. Jutrišnji »Temps« bo priobčil članek, v katerem pravi, da zamisel evrop-

ske unije, kakor je bila sprejeta na zborovanju v Ženevi, pušča vladam popolno prostost. Zenevski sklep je važen za to, ker potrjuje, da obstajajo evropske združbe za sodelovanje na raznih mednarodnih poljih.

Zeneva, 10. sept. as. Danes so bile volitve v razne komisije.

Snovanje podonavskega bloka

Dunaj, 10. septembra. as. Posebni poročevalec dunajskega lista »Neues Wiener Tagblatt« poroča iz Ženeve, da je bila danes v Ženevi konferenca državnikov Male antante, ki so prišli tjakaj na zasedanje Društva narodov, da v zadevi agrarnega bloka in pritegnitve Avstrije in Madjarske k temu bloku pridejo do skupnega naziranja. Zunanji minister dr. Marinković je predlagal, naj se še to leto po razgovorih z Budimpešto in Dunajem povabita na konferenco tudi Avstrija in Madjarska. Dr. Beneš je predlagal, da naj se začne pogajanja že ob prisotnosti dr. Schoberja v Ženevi. Razgovor se je udeležil tudi francoski delegat Massigli.

Zakaj je Grandi zapustil Ženevo

Najrazličnejši komentarji listov

Zeneva, 10. septembra. as. O odpotovanju Grandija iz Ženeve se širijo najrazličnejše vesti, ki pa so več ali manj kombinacije. Oficielno vztraja Italija pri tem, da je bil Grandi že naprej določen samo za delegata pri Svetu Društva narodov, da si bil v listi delegatov Društva narodov že pred več tedni natisnjen na prvem mestu kot delegat za Društvo narodov, pri čemer pa seveda stoji običajna pripomba, da ga v primeru odsotnosti zastopa poslanec Micheli. Najverjetnejša pa je domneva, ki jo je sporočil Vaš dopisnik že večeraj, da je Grandi odpotoval v Rim zato, da poroča Mussoliniju o stanju italijansko-francoskih mornariških pogajanj. Dobro poučeni italijanski krogi pa tudi trdijo, da so za odpotovanje Grandija dali povod notranje politični vzroki v Italiji. V tukajšnjih krogih, ki so baje dobro poučeni, ne

pisujejo nobene verjetnosti govorici, da bi bilo odpotovanje Grandija v zvezi z bojaznijo, ki je nastala v Italiji radi dozdevnih priprav v Jugoslaviji, posebno ker ravno v tem pogledu ni bilo v zadnjih dneh nobenih novih dogodkov, za katere ne bi vedel Grandi že takrat, ko je odpotoval iz Rima.

O motivih odpotovanja italijanskega zun. ministra Grandija domneva »Petit Parisien«, da je bil Grandijev osebni položaj po resoluciji na evropski konferenci, ki je bila kljub italijanski opoziciji sprejeta soglasno, tako omajen, da je smatral za najbolje, da odpotuje iz Ženeve in ne izpostavi francosko-italijanskih odnosov javni kontraverzi. »Echo de Paris« in »L'Ouvrier« širita vest, da je Grandi prišel pri duceju v nemilost, ki mu je v Ženevi naložil molčanje, in da je zato odpotoval.

Redna proga med Jugoslavijo in Španijo

Velika gospodarska korist nove proge

Sušak, 10. sept. z. Te dni se bo podpisala v Belgradu pogodba med državo in paroplovno družbo za dolge plovbe, in sicer z »Oceanijo«. Oceanija bo vpostavila redno progo med Jugoslavijo in Španijo. V ta namen je že pred podpisom pogodbe preuredila dvoje ladij. Daje je izročila svojo agencijo v Španiji družbi Hispano Yougoslava v Barceloni, kateri na čelu je direktor Ivan Kružić. — Turina, ki se trenutno nahaja v naši državi. V kratkem času pride v Belgrad in Zagreb radi sklenitve raznih poslov. Prva ladja te nove proge Moravia, 2000 ton, odide iz Sušaka 20. t. m. Ustavila se bo v Splitu. Na španskem se bo ustavila

v Barceloni, Valenciji in Alicante. To vest o podpisu pogodbe in otvoritvi redne proge so tukajšnji pomorski krogi pozdravili, posebno društvo trgovcev. Kakor se je zvedelo, je država Hispano Yougoslava že sklenila več pogodb, med drugimi kupčijo za nabavo desetic za pokrivanje streh. V trgovskih krogih se pričakuje, da bodo trgovske zveze s Španijo za nas v veliko korist. Ti krogi želijo, da bi Oceanija v Zagrebu ustanovila podružnico. To je mogoče tem lažje storiti, ker ima Hispano Yougoslava v Zagrebu že svojo podružnico. Pri njej naj se ta pomorska agencija ustanovi.

Cita proti Albrechtovi civilni poroki

Budimpešta, 10. sept. AA. Korbiro poroča: Upravitelj dvora bivše cesarice Zite grof Hunjadi je poslal listom komunikne, ki sporoča, da je nadvojvoda Albrecht obiskal bivšo cesarico Zito z namenom, da dobi v svoj civilni zakon cesarično odobrenje. Toda bivša cesarica Zita je v imenu starejšine rodbine odklonila odobritev civilnega zakona nadvojvoda Albrehta, češ, da je bil sklenjen brez njene vednosti in brez njene odobritve. Cesarica Zita najstrožje obsoja ta korak nadvojvode Albrehta.

Angleški gospodarstveniki obiščejo Jugoslavijo

Belgrad, 10. sept. z. Za sprejem angleških gospodarstvenikov, ki pridejo v Belgrad, se delajo velike priprave. Prišlo bo okrog 100 gostov, ki se bodo razdelili v skupine po 20 oseb. Vlada je odredila, da se Angležem, ki proučujejo našo državo radi placementa svojega kapitala, gre v vsakem pogledu na roko. V ta namen bodo imeli angleški in naši gospodarstveniki krogi konferenco v Belgradu, Zagrebu, Skoplju in Sarajevu.

Zakon o notarjih

Belgrad, 10. septembra. AA. Kralj je podpisal zakon o javnih beležnikih (notarjih). Glavne odredbe tega zakona se glase: Pogoj za postavitve javnih beležnikov, § 6. Za javnega beležnika sme biti postavljen samo oni, ki dokaže: 1. da je naš državljan, 2. da je samostojen, 3. da je izpolnil 30 let, 4. da je absolvirati pravne studije in napravil skušnjo, 5. da je po končani pravni fakulteti in položiti izpitov bil v praksi pet let, 6. da je napravil odvetniški ali sodniški izpit, 7. ako na mesto, ki se ima izpolniti, ne reflektir noben prosilec, ki bi imel izpolnjene vse zakonske pogoje, sme pravosodni minister izpregledati pod točko 5. § 6. navedeni pogoj dveletne prakse pri javnem beležniku. — § 8. Za javne beležnike smejo biti, če izpolnjuje pogoje iz § 6. točke 1 do 3, biti postavljeni: 1. državni pravobranilci, predsedniki okrožnih sodišč, predsedniki in sodniki višjih sodišč, vrhovni in višji državni tožili in njihovi namestniki ter redni profesorji prava ne glede na to, koliko časa so služili na teh mestih in brez prakse, predpisane s tem zakonom, in profesorji prava tudi brez odvetniških odnosno sodniških izpitov, 2. sodniki okrajnih in trgovskih sodišč, državni tožili in njihovi namestniki, tajniki višjih sodišč z izvršenimi sodnimi izpiti in izredni profesorji prava na univerzah, če so na teh položajih bili najmanj pet let, čeprav nimajo prakse, predpisane s tem zakonom, in izredni profesorji prava tudi brez odvetniških, odnosno sodnih izpitov, in 3. odvetniki, če so vršili advokaturu najmanj pet let.

Proga Plenac-Sabac

Belgrad, 10. sept. u. V teku tega meseca se bo začela graditi normalnotirna proga Plenac-Sabac v dolgoti 5 km. Proga bo prvovrstna, tvorila bo direktno zvezo s Šabcem, z Belgradom in morjem. Proga bo dograjena do 1. maja 1931.

Stanje naše žetve

Belgrad, 10. sept. AA. Ministrstvo za kmetijstvo objavlja glede stanja žetve v letošnjem letu sledeče: Žetev koroze je preračunana na 35 milijonov 24.850 q oziroma za 4.472.858 q (14.64 odst.) več kot je znašala povprečna žetev koroze v letih 1925 do 1929 in za 7.077.088 q (23.16 odst.) več kot je znašala povprečna žetev v letih 1920 do 1929. V poedinah banovinah so predvidene sledeče številke: v donavski 12.200.000 q, v savski 7.406.220 q, v drinski 5.744.200 q, v moravski 4 mil. q, v vrbaski 2.441.997 q, v vardsari 1.218.595 q, v zet-ski 778.878 q, v primorski 728.725 q. Stanje ostalih kultur v državi je sledeče: fižol med dobro in zelo dobro, krompir med zelo dobro in dobro, sladkor-na repa med dobro in zelo dobro, tobak med zelo dobro in dobro, hmelj med dobro in slabo, vinogradni zelo dobro, sadje dobro, maline med dobro in slabo.

Gimnazijec streljal na profesorja

Plevlje, 10. sept. Danes opoldne je neki dijak 5. razreda tukajšnje realne gimnazije streljal na dva svoja profesorja. Strelki k sreči niso zadeli in sta oba profesorja ostala nedotaknjena. Dijaka so takoj aretirali. Kaj je dijak privedlo do tega dejanja, še ni ugotovljeno.

Požar v pirejskem pristanišču

Atene, 10. sept. AA. Po uradnih podatkih o predvčeršnjem požaru v pirejskem pristanišču je ogenj objel 15 jadrnic in uničil na njih blaga v teži 1500 ton. Mrtvih je 6 ljudi, ranjenih 10.

Predavanje o Siamu

Ljubljana, 10. septembra 1930.

K zaključku VII. Medn. akad. mis. kongresa je bilo v Unioni še predavanje o Siamu, samostojni državi v Zadnji Indiji. Predaval je naš rojak ing. Ferdo Lupša, ki je tam živel celih 15 let. Uvodoma je opisal deželo, njene kulturne in gospodarske prilike. Država je povsem samostojna, se koplje v blagostanju, v družinskih srečih, ne pozna zunanjih državnih dolgov, ne eksekutorjev. Narava z bogastvom ne varčuje. Riževa polja so po kakovosti druga na svetu. Kar je pri nas cesta, tam so prekopli, kar so pri nas vozovi, so tam čolni, ves promet gre po kanalih. Zivahno nam je g. inženjer opisal svoje življenje v Siamu, svoje lovske dogodivščine in postregel z dobrimi navesti, kogar bi zanimala bajna dežela. Kdor hoče (Evropec namreč) vztrajati v Siamu, se mora odvaditi alkohola in tudi spolno življenje urediti. S slikami nam je predstavil krajino in šege in tiptičnosti Siamu v še bolj nazorni luči. Predavanje je bilo dobro obiskano in le žeteli bi bilo, da se taka predavanja večkrat ponovijo.